

Könyvszemle

KALÓ Zsuzsa:

Traumainformált csoportos tanácsadás szerhasználó nőknek. Megvalósíthatósági vizsgálatok eredményei és feladatgyűjtemény

[Trauma-informed group counseling for women with substance use. Feasibility studies and activity toolkit]

RendSzerTan Addiktológiai Elméletek és Kutatások 24.

ELTE PPK – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2024

330 oldal, 4990 Ft

ISBN: 978-963-414-711-4

Kaló Zsuzsa *Traumainformált csoportos tanácsadás szerhasználó nőknek* című kötete hiánypótló szakkönyv mind az addiktológia, mind pedig a nőkkel való csoportos terápiás munka tekintetében nemcsak hazai, hanem nemzetközi viszonylatban is. A kötet Demetrovics Zsolt, Felvinczi Katalin és Rácz József által szerkesztett, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK) és a L'Harmattan Kiadó gondozásában megjelenő RendSzerTan Addiktológiai Elméletek és Kutatások sorozat tagjaként látott napvilágot. Kaló Zsuzsa tanácsadó szakpszichológus, nyelvész, egyetemi docens, tanszékvezető az ELTE PPK Tanácsadó- és Iskolapszichológia Tanszéken. Jelentős kutatói és csoportvezetői tapasztalattal rendelkezik az addiktológia, különös tekintettel a női szerhasználat területén.

Kaló Zsuzsa a következő szerzőkkel dolgozott együtt a kötetben: Dudás Mária, Gács Boróka, Eppel-Hajdu Liliána, Juhos Dóra, Márton Hanna, Mogyorósy-Révész Zsuzsanna, Pászli Livia, Pataki Angelika, Rakovszky Dorina, Szabó Réka, Szigethy Márta és Tanner Fanni. Kaló Zsuzsa egy korábbi, 2020-ban megjelent, *Bevezetés a szerhasználó nők világába* című művében részletes áttekintést nyújt a női addikciókról és azok kutatástörténeti háttéréről. Jelen, 2024-es kötetben a témán tovább dolgozva, többéves, szerhasználó nők körében végzett csoportvezetői tapasztalat és kutatómunka eredményei kerülnek bemutatásra.

A kötet három fő fejezetből áll. Az első, elméleti blokkban többek között arról olvashatunk, hogy miért fontos a női szerhasználattal külön foglalkozni, miben más, mint a férfi addikciók; mit jelent a felépülés, különös tekintettel a nők esetében; mit takar, hogy trauma-informált, és miért fontos a traumákkal foglalkozni, vagy annak tudatában lenni, hogy a női szerhasználók esetében hatványozottan jelen van a traumatizáltság; miért különösen fontos a női szerhasználók körében a társas támogatás, a közösség ereje; és miért hatékonyak a csoportos intervenciók. A szerző megállapítja, hogy ma már egyre gyakoribbak a gender-specifikus integratív szemléletű csoportok addiktológiai betegek körében is (míg korábban jóformán a férfi használókra szabták a terápiás programokat), és a meglévő kutatási eredmények ígéretesek a női szerhasználók számára kidolgozott csoportok hatékonyságát illetően, azonban kevés kutatás készült a témában, különösen a traumainformáltság perspektíváját is beemelve az intervenciók folyamatba.

Az alapos és mindenre kiterjedő elméleti áttekintést követően az olvasó a következő nagyobb blokkban a kutatás részletes leírását és eredményeit olvashatja. A szerzők többek között arra keresik a választ, hogy a traumainformált csoportos intervenció milyen változásokat indít meg a szerhasználó nők biztonság-, illetve kontrollérzetében, megküzdési stratégiáiban, mentális ellenálló képességükben; továbbá milyen szerepet játszik a csoport mint közösség a résztvevők felépülési folyamatában. A szerzők az akciókutatás módszerét alkalmazzák, amely révén a kutatás előrehaladtával dinamikusán lehet alkalmazkodni és fejleszteni a beavatkozásokat az intervencióban részt vevő nők igényeire reflektálva. Kevert módszerű vizsgálat valósult meg: a kvantitatív (kérdőívek, tesztek) és kvalitatív (interjúk,

megfigyelések) technika integrálása lehetővé teszi a kutatási kérdés szerteágazóbb megválaszolását és a mélyebb értelmezések feltárását. A kutatás 12 alkalmas, traumainformált női szerhasználók körében készült csoportos folyamatokon keresztül került megvalósításra. Az adatgyűjtés két éven át tartott. Egy budapesti és két vidéki helyszínen összesen négy 12 alkalmas csoport került lefolytatásra. Részletesen olvashatunk a kutatás módszertani kereteiről, az intervenció tervezésének folyamatáról és az alkalmazott mérőeszközökről egyaránt. Az, hogy ezek az információk teljes részletezettséggel helyet kapnak, azt jelzi, hogy az olvasó egy minőségi, alaposan átgondolt és felépített munkát tart a kezében.

A kötetben ismertetett vizsgálat öt al kutatáson alapszik – az eredmények ezen al kutatások mentén kerülnek bemutatásra: traumatünetek és traumainformált csoport megélése; a biztonság és kontrollérzet helyreállításának szükséglete; a traumainformált csoport észlelt hatása a megküzdési módok változására; a csoport mint terápiás hatótényező a traumainformált csoportokban; valamint a társas támogatás élménye a traumatizált és szerhasználó nők életében. Az eredmények bemutatása rendkívül részletes, és számos fontos, informatív megállapítás született, amit egy-két bekezdésben merész vállalkozás lenne összefoglalni, így emiatt is érdemes kézbe venni a kötetet. Összességében a szerzők a kutatási eredmények tükrében azt tapasztalták, hogy a tanácsadás eredményesnek mutatkozott a traumainformált-ság növelésében, a szerhasználó nők biztonság- és kontrollérzetének a helyreállításában, új megküzdési stratégiák kialakításában, továbbá a csoporthatótényezők, mint amilyen a társas támogatás által nyújtott biztonság megteremtése és az önismeret fejlesztése is tetten érhető volt a csoportfolyamatokban.

A könyv utolsó blokkjában gyakorlatorientált, konkrét módszereket, technikákat bemutató fejezetet olvashatunk, amelyben a csoportok megtervezése és a feladatgyűjtemény kerül leírásra. A szerzők részletesen ismertetik, hogy mire érdemes figyelni női csoportok tervezése és szervezése során; melyek a traumainformált intervenciók alapelvei; melyek a csoportos tanácsadás céljai, a csoportvezetők kompetenciái, feladatai, szerepei, valamint a csoportfolyamat jellemzői; hogyan épülnek fel a csoportalkalmak; és mikre érdemes figyelni a csoportfolyamat lezárása során. Kaló Zsuzsa konkrét eszközöket ad az olvasó kezébe: bemutatja, hogy a csoportvezetők milyen módszerrel tudják a traumával kapcsolatos információkat és a nőiséggel járó tapasztalatokat, illetve ismereteket átadni a résztvevőknek, vagy segíteni a résztvevőket megérteni, hogy „mi a trauma, milyen tünetekkel jár, és hogyan befolyásolja a mindennapi életet, hogyan befolyásolta a tapasztalatokat az, hogy nők” (p. 242) – azaz konkrét csoportvezetői technikákat ismerhetünk meg. A kötet zárásaképpen pedig egy feladatgyűjteményt, kész receptet kap kézhez az olvasó: a szerző betekintést ad abba, hogy pontosan milyen instrukciókkal, otthoni munkát segítő feladatokkal dolgozhattak a csoportokon részt vevő szerhasználók.

A kötet mind elméleti, mind gyakorlati szempontból komplex képet ad a témáról, amely többéves kutatómunka és csoportvezetésből szerzett tapasztalatok eredménye: az elméleti keretektől kezdve a kutatómódszertani ismérvek és kutatási eredmények részletes bemutatásán át a konkrét feladatgyűjteményig egy átfogó képet kapunk a szerhasználó nők traumainformált csoportos tanácsadásáról. A kutatás hatásvizsgálat volta miatt is hiánypótló: a hazai addiktológiai ellátásban kapacitás- és erőforráshiány miatt mindeddig kevés hatásvizsgálat, utánkövetés készült, ami rendkívül fontos ahhoz, hogy a szakértők lássák a beavatkozások hatékonyságát, mert csak így lehet igazán a továbbfejlesztési pontokat kijelölni. A kötetben egyedülálló a feladatgyűjtemény, a csoportalkalmak részletes leírása, ami nagy hasznára tud lenni minden, a szerhasználatban érintett nővel foglalkozó gyakorlati szakember számára: pszichológusoknak, szociális munkásoknak, addiktológiai konzultánsoknak, mentálhigiénés szakembernek, szocioterapeutáknak. Azonban a kötet komplexitása miatt ajánlott lehet e mű kutatóknak is, és mindenkinek, aki érdeklődik a téma iránt. Pontos információnk nincs arról, hogy hazánkban hányan küzdenek addiktológiai problémával és milyen a nemi megoszlásuk. Az ellátórendszer adatai¹ szerint – amely jellemzően nem az addiktológiai betegek tényleges számát, hanem az ellátórendszer kapacitását tükrözi – még mindig lényegesen nagyobb arányban jelennek meg az ellátásban a férfiak, mint a nők, aminek hátterében többek között a nők rejtett használata, a szerhasználatot övező szegénység és stigma, valamint az ellátás nem nőkre szabott volta is meghúzódhat. A kötet tehát egy olyan területet ölel fel, amely még sok fejlesztést és hiánypótlást igényel – ez a kötet ehhez szolgált jelentős adalékkal. Kaló Zsuzsa és kollégái által bemutatott módszer és szemlélet remélhetőleg sok ellátóhelyen gyökeret ereszt majd.

IRODALOM

Kaló, Zs. (2020). *Bevezetés a szerhasználó nők világába*. RendSZer-Tan Addiktológiai Elméletek és Kutatások 20. L'Harmattan Open Access. Letöltve: 2025. 06. 22-én: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/98374>

ARNOLD Petra

Semmelweis Egyetem, Egészségtudományi Kar,
Addiktológiai Tanszék
arnold.petra@semmelweis.hu

¹ Központi Statisztikai Hivatal (KSH) STADAT táblái, 2017-ig állnak rendelkezésre adatok. Hozzáférés: 2025. 06. 26-án: A kábító-szerfogyasztók gondozása 1997 és 2016 között: https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0031.html. Alkoholisták gondozása 1997 és 2017 között: https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0030.html.